

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси і кредит»
(шифр та найменування спеціальності)

на тему: «Майнові податки в системі доходів бюджету: світовий досвід та українська практика»

Виконавець:

Студентка ЦЗФН

Піралізаде Жала Гусейн кизи

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Слатвінська М.О.

/підпис/

Одеса - 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Поступовий розвиток ринкових відносин в Україні є складним процесом, орієнтованим на забезпечення соціально-економічного зростання, покращення рівня життя населення та підвищення конкурентоспроможності держави. Цей процес пов'язаний із реформуванням податкової системи, що має адаптуватись до вимог певного періоду функціонування країни. Передумовою забезпечення ефективності податкової системи є розвиток її складових елементів, у тому числі системи майнового оподаткування.

У нашій державі на сьогодні оподаткування майна не відіграє значної фіскальної та соціальної ролі. Натомість у зарубіжних країнах їм відводиться значна роль. Про це свідчить аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду особливостей майнового оподаткування. Їх можливості є досить вагомими у питаннях наповнення бюджету та регулювання соціально-економічних процесів у суспільстві, що вимагає аналізу теоретико-методичних підходів до визначення фіскальної ефективності оподаткування майна та практичних підходів до удосконалення адміністрування податків на майно.

Окремі аспекти проблематики майнового оподаткування та його впливу на фінансовий стан суб'єктів підприємницької діяльності й виконання запланованих податкових надходжень у дохідну частину бюджету, досліджувалось такими вченими як: В.Л. Андрущенко, А.І Крисоватий, В.П. Мартиненко, А.М. Мельник, О.А. Фрадинський, В.І. Андруняк-Шпілер, Л.В. Лисяк, В.І Дубровський, В.В. Черкашин та багатьох інших.

Розвитку земельного оподаткування України присвячено праці вітчизняних науковців, а саме П.І. Гайдуцького, М.Я. Дем'яненко, О.Д. Борзенкової, А.С. Павлія, О.В. Горпинича, Г.М. Білецької та ін. Ними розглядається широке коло питань пошуку підвищення ефективності оподаткування.

Дослідження оподаткування транспорту та розвиток теоретичних засад проводилось такими українськими вченими як М.П. Кучерявенко,

Є.С. Хорошаєв, І.Є. Криницький. Вони визначили актуальні проблеми правового регулювання та розглянули міжнародний досвід впровадження транспортного податку і його перспективи для України.

Однак, наявність дискусійних питань потребує подальших досліджень, зокрема, поглиблення теоретико-методичних розробок майнового оподаткування, визначення рівня впливу майнового оподаткування на виконання фіскальної функції держави, а також удосконалення адміністрування цих податків. Це зумовлює актуальність обраної теми.

Метою дослідження є оцінка стану майнового оподаткування в Україні на сучасному етапі нестабільної економіки, визначення основних проблемних аспектів справляння податків на майно, врахування досвіду зарубіжних держав з питань оподаткування в пошуках напрямів реформування податкового законодавства з цього питання.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність виконання наступних **завдань** теоретичного та прикладного характеру:

- відслідкувати ретроспективу становлення та розвитку майнового оподаткування в світі та в Україні;
- дослідити нормативно-правове регулювання справляння та адміністрування податків на майно;
- проаналізувати роль майнового оподаткування в наповненні місцевих бюджетів в Україні;
- обґрунтувати шляхи адаптації зарубіжного досвіду у сфері майнового оподаткування до вітчизняної системи оподаткування;
- розглянути шляхи підвищення ефективності оподаткування майна.

Об'єктом дослідження виступає процес справляння майнових податків.

Предметом дослідження є світовий досвід та вітчизняна практика формування доходів бюджету за рахунок майнових податків.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися загальноприйняті методи системного і комплексного дослідження: метод

аналізу і синтезу (для деталізації системи майнового оподаткування шляхом розчленування її на складові частини); метод порівняння (для зіставлення фактичних даних звітного та попередніх років); метод середніх та відносних величин (для вивчення рівня впливу заходів оподаткування майна на результати виконання запланованих показників надходження податків до бюджету); графічний метод (для наочного відображення результатів дослідження); методи факторного аналізу (при виявленні й вимірюванні впливу факторів на результативність оподаткування майна). Економіко-статистичні прийоми та обробка даних виконувались із застосуванням комп'ютерних технологій.

Інформаційною базою дослідження слугували статистичні дані та звіти органів Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України, Державної служби з питань геодезії, картографії та кадастру України, законодавчі та нормативно-правові акти з питань оподаткування майна, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених, дисертаційні та монографічні дослідження за темою дипломної роботи, періодична економічна література та інтернет ресурси.

Науковою новизною отриманих результатів є теоретичне обґрунтування та практичне вирішення сукупності завдань пов'язаних із формуванням та функціонуванням майнових податків України. Більш повно теоретичні та практичні здобутки магістерської роботи, що визначають її наукову новизну полягають у наступному:

- запропоновано методичні підходи щодо розкриття сутності дефініції «податок на майно»;
- набули подальшого розвитку напрями реформування майнового оподаткування в Україні, які забезпечують підвищення його фіскальної ефективності за рахунок зміни бази оподаткування, удосконалення механізму встановлення ставок та пільг.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що представлені напрямки удосконалення можуть бути використані в роботі Державної фіскальної служби України при розробці нормативно-правових актів, у роботі науково-дослідних установ та навчальному процесі.

Публікації. Основні положення і результати бакалаврської роботи було апробовано на 3 студентській науково-практичній конференції факультету фінансів та банківської справи «Стабілізація фінансово-економічної системи України».

Структура роботи. Магістерська робота складається із: вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури і додатків. Загальний обсяг роботи становить 101 сторінки, із них 85 сторінок основного тексту. Робота містить 7 таблиць та 12 рисунків, список використаних джерел містить 157 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ»**. У першому розділі досліджено концептуальні основи та сутність майнового оподаткування. Розкрито ретроспективу і нормативно-правові основи забезпечення вітчизняного майнового оподаткування.

У другому розділі **«ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ»** досліджено механізм функціонування майнового оподаткування в Україні. Розкрито роль майнових податків у формуванні місцевих бюджетів. Висвітлено проблеми оподаткування нерухомості та оподаткування транспортних засобів в Україні.

У третьому розділі **«ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ»** У третьому розділі запропоновано основні напрями удосконалення майнового оподаткування з урахуванням зарубіжного досвіду.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження вітчизняної практики та світового досвіду майнового оподаткування ми дійшли до таких найважливіших висновків:

1. На основі дослідження концептуальних засад і аналізу сучасних тенденцій майнового оподаткування сформовано нові підходи та розроблено рекомендації щодо зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування.

Дослідження концептуальних основ оподаткування майна показав, що податки на майно відповідають вимогам принципів платоспроможності та вигод у наданні суспільних послуг. Встановлено, що майнові податки – це ефективний інструмент формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування. Надходження від цих податків використовуються для фінансування суспільних послуг на місцевому рівні. Для платників, вартість майна яких виступає об'єктом оподаткування, податок на майно асоціюється з платою за послуги, які надаються місцевою владою.

Ретроспектива становлення і розвитку податків на майно та світовий досвід оподаткування майна дозволяє зробити висновок, що майнові податки мають найбільш тривалу історію. Однак, сучасна світова практика майнового оподаткування є результатом багаторічного синтезу інтересів держави, платників податків та місцевої влади, яка покликана вирішувати питання соціально-економічного розвитку територіальних громад. В умовах необхідності реформування системи податків на майно в Україні особливо актуальним є вивчення й ефективне використання досвіду зарубіжних країн.

Необхідно зазначити, що організаційно-правова база оподаткування майна в Україні є недосконалою, суперечною, неузгодженою та потребує удосконалення з метою створення ефективної податкової системи та зростання фіскальної ролі саме майнових податків.

Запроваджений в Україні податок на майно має досить позитивні аспекти. Завдяки фінансовій децентралізації, спостерігається різкий приріст надходжень

до місцевих бюджетів у порівнянні з попередніми роками. Вирішальну роль зіграли саме введення комплексного податку на майно, що докорінно змінив структуру надходжень до місцевих бюджетів, а саме введення транспортного податку та віднесення земельного податку до надходжень місцевих бюджетів.

Надвагоме зростання надходжень від майнового оподаткування в 2015 р. зумовлене розширенням кола його суб'єктів і об'єктів за рахунок комплексності податку на майно, включення до його складу плати за землю й транспортного податку. Тому, якщо в 2012- 2014 рр. місцеві бюджети отримали тільки податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, в обсязі від 0,1 до 44,9 млн. грн., то вже в 2016 р. податок на майно приніс органам місцевого самоврядування 1418,9 млн. грн., а в 2017 р. – 2425,67 млн. грн., що на 1006,77 млн. грн.. більше, ніж у попередньому році. Так як з 2015 року відповідним чином змінилася й структура надходжень податку на майно.

Дослідження світового досвіду майнового оподаткування дозволяє нам зробити висновок, що в нашій державі система майнового оподаткування перебуває на стадії становлення і в порівнянні з іншими країнами, кількість майнових податків є незначною.

Обґрунтовано необхідність реформування майнового оподаткування шляхом удосконалення податку на нерухомість, який дасть змогу суттєво збільшити надходження до місцевих бюджетів та забезпечить децентралізацію перерозподілу фінансових ресурсів держави.

Таким чином, моніторинг майнових податків у системі фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування засвідчив, що питома вага податків на майно (плата за землю, транспортний податок, податок на нерухомість) постійно зростає. Спостерігається тенденція до збільшення частки доходів у місцевих бюджетах за рахунок загальнодержавних податків, однак їх частка постійно скорочується через спрямування коштів до державного бюджету, що суперечить принципам децентралізації економіки країни.

Таким чином, узагальнюючи вищезазначене для удосконалення місцевого оподаткування доцільно:

1. На законодавчому рівні в частині майнового податку закріпити податок на розкіш. Визначено основні об'єкти оподаткування податку на розкіш, до яких на наше переконання, необхідно віднести: легкові автомобілі, середньоринкова вартість яких становить понад 1,1 млн грн; мотоцикли, середньоринкова вартість яких становить понад 500 ти. грн; судна (яхти та інші плавучі засоби для дозвілля або спорту, зазначені в товарній позиції 8903 згідно з УКТ ЗЕД), зареєстровані в Державному судновому реєстрі України чи Судновій книзі України, оснащені стаціонарним або підвісним двигуном (двигунами) потужністю понад 55 кВт; літаки і вертольоти, зареєстровані у Державному реєстрі цивільних повітряних суден України; вироби з дорогоцінних металів, люксові годинники та предмети антикваріату і мистецтва, вартість яких перевищує 25 мінімальних заробітних плат; квартири, площа яких перевищує 200 квадратних метрів; дачний чи садовий будинок, котедж або житловий будинок садибного типу, загальна площа якого перевищує 350 кв.

2. У частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, зменшити податкову пільгу та закріпити таку пільгу не за власниками (співвласниками) об'єктів оподаткування, а за самим об'єктом. Такі реформування, на наше переконання, значно підвищать фіскальну значущість податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

3. У частині транспортного податку змінити структуру податку, щоб уникнути подвійного оподаткування, виключити норми щодо реєстрації та першої купівлі авто з Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування під час першої реєстрації». Змінити елементи податку, зокрема, в частині транспортного податку виділити три його підвиди: податок на купівлю незареєстрованого транспортного засобу, податок із власників транспортних засобів та плату за реєстрацію транспортного засобу.

Відповідно слід внести наступні законодавчі зміни: в ст. 265 «Склад податку на майно» ПК України передбачити пп. 265.1.4 «Податок на розкіш»; зменшити передбачену у пп. 266.4.1 ст. 266 «Податок на нерухоме майно,

відмінне від земельної ділянки» ПК України пільгу зі сплати податку для квартир до 40 кв. і для житлових будинків до 80 кв.; у пп. 266.4.3 п. 266.4 ст. 266 «Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки» ПК України закріпити, що пільги з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки передбачені пп. 266.4.1, для фізичних осіб не застосовуються до об'єкта/об'єктів оподаткування, якщо площа такого/таких об'єкта/об'єктів перевищує 150 кв. для квартир та 250 кв. для житлових будинків.

Узагальнюючи пропозиції щодо майнового оподаткування в Україні, відображені у відповідних законів, можемо зробити загальний висновок, що всі вони не позбавлені недоліків у формуванні об'єктів оподаткування, бази оподаткування, ставок оподаткування, пільг і механізму адміністрування.

Вважаємо, що надання майновим податкам статусу місцевих податків створює систему додаткових переваг як для місцевого оподаткування, так і для загальної податкової системи України. По-перше, оподаткування майна стає стабільним джерелом фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, зокрема місцевих бюджетів. По-друге, доходи від податку на майно використовуються на фінансування державних послуг у конкретній територіальній громаді, що показує зв'язок між платниками податків й отримуваними ними послугами, а це є важливим принципом організації ефективної системи оподаткування. По-третє, нерухомість не може бути переміщена, тому можливі регіональні відмінності у ставках податку не викликають небажаних наслідків. По-четверте, оцінка вартості нерухомості потребує повного знання умов місцевого ринку, що під силу, як правило, місцевій владі.

АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра

Піралізаде Жала Гусейн кизи

“ Майнові податки в системі доходів бюджету: світовий досвід та українська практика ”

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Випускна робота складається з трьох розділів.

У роботі розглядаються концептуальні засади майнового оподаткування та ретроспектива його становлення. Водночас розкрито нормативно-правові умови справляння майнових податків. Акцентується увага на ролі майнових податків у формуванні місцевих бюджетів, розкриваються реалії та проблеми оподаткування нерухомості. Крім того, приділено увагу оподаткуванню транспортних податків в Україні. В роботі досліджено зарубіжний досвід та запропоновано шляхи вдосконалення податку на майно в Україні.

Ключові слова: податок, майновий податок, місцеві податки, місцевий бюджет, доходи бюджету

ABSTRACT

raduation work for obtaining an educational bachelor's degree

Piralizade Zhala

"Property taxes in the system of budget revenues: world experience and Ukrainian practice"

Odessa National University of Economics

Odessa, 2019 year

The final work consists of three sections.

The paper considers the conceptual foundations of property taxation and the retrospective of its formation. At the same time, the legal and legal conditions for collecting property taxes are disclosed. The emphasis is on the role of property taxes in the formation of local budgets, reveals the realities and problems of taxation of real estate. In addition, attention was paid to the taxation of transport taxes in Ukraine. The paper examines foreign experience and proposes ways to improve the tax on property in Ukraine.

Keywords: tax, property tax, local taxes, local budget, budget revenues.